

Sum Seminarii Leonis XIII

De voorslag van het Seminarie Leo XIII

Stijn Demaré

In een brief aan Kardinaal Goossens op 1 juni 1896 deed de toenmalige rector van de Leuvense Universiteit, mgr. Abbeloos, zijn beklag over de 'spilzieke' Désiré Mercier, de stichter van het *Institut Supérieur de Philosophie* en het Seminarie Leo XIII. Zijn bouwplannen voor het seminariegebouw waren té luxueus en de rector voelde zich gepasseerd.

A signaler comme preuve d'une grande exagération dans le luxe des constructions, un grillage de plus de 12000 frs. séparant la cour du séminaire de la voie publique et qu'un mur d'un mille francs ou deux aurait par conséquent remplacé avec avantage; item, un escalier monumental, entrepris pour la somme d'environ 15 mille frs. et qui doit, dit-on, être surmonté d'une tourelle dans laquelle sera placé un carillon. La tourelle et le carillon ne sont point mentionnés dans le devis qui m'a été transmis. Aucune autorisation ne m'a non plus été demandée.¹

De rector was van bij het begin een koele minnaar van dit recent opgerichte pauselijk instituut aan zijn universiteit en het succes van de filosofieprofessor Mercier was hem een doorn in het oog. Alle middelen werden ingezet om Mercier zwart te maken.² In bovenstaande correspondentie aan Kardinaal Goossens betreft het dus in zijn ogen overdreven monumentaliteit van de gebouwen.

Het seminariegebouw met links de toren boven de traphal waar de vijf voorslagklokken hingen en rechts het kapeltoren met de luiklok Adela. (Foto: Stijn Demaré)

¹ Aartsbisschoppelijk Archief te Mechelen, Fonds Nieuwe Universiteit.

² DE RAEYMAEKER, L., *Le Séminaire Léon XIII. De 1892-1942*. Louvain, 1942, p. 34

Hier komt in ons verhaal reeds de ‘geniale zonderling’ Armand Thiéry op de proppen.³ Mercier had deze oud-student van het instituut van bij het prille begin van de oprichting van het seminarie onder zijn vleugels genomen en dit is achteraf gezien een zeer belangrijke beslissing gebleken voor de verdere ontwikkeling van het seminarie. Thiéry was reeds in 1896 aangesteld tot thesaurier van het seminarie en hij weerlegde de aantijgingen van rector Abbeloos in zijn financieel rapport, gedateerd op 25 juli 1896. Hij liet weten dat Mercier vele sponsors had die niet alleen geld, maar ook cadeaus in natura gaven.

Detail toren traphal uit foto postkaart anno 1910

Il en est de même pour les cadeaux faits non pas en argent, mais en nature. Monseigneur [Mercier] a reçu ainsi des objets du culte, deux bustes en marbre représentant Léon XIII, des vitraux, une grande statue de pierre, six petites cloches formant un carillon. On ne peut invoquer aucune bonne raison pour trouver mauvaises ces libéralités. On peut critiquer ces donateurs mais ces critiques ne peuvent atteindre Mgr. Mercier qui a reçu ces donations.⁴

Thiéry's wederwoord vermeldde in het lijstje met giften in natura expliciet de zes klokjes die hij overigens zelf aan het seminarie in 1896 geschonken heeft.

De programmatische Thiéry

Wie de kunstwerken en gebouwen van mecenas Armand Thiéry (1868-1955) wil doorgronden, moet kennismaken met de wondere en veelzijdige wereld van deze merkwaardige figuur. Thiéry was niet alleen priester, maar ook mysticus, advocaat, filosoof, psycholoog, ingenieur-architect.... Naast zijn twee andere doctoraten in de rechten en de fysica, schreef hij tijdens zijn verblijf in Bonn nog een doctoraat over optische illusies met als promotor Wilhelm Wundt.⁵ Gebeten door de katholieke strijd van paus Leo XIII droeg Thiéry bij tot het verspreiden van diens sociale, maar ook devotie opvattingen. Zowel Thiéry's Rozenkransdevotie als zijn Lourdesdevotie zouden een belangrijke rol spelen in dit verhaal van de klokken van het Leo XIII seminarie.

Toen paus Leo XIII een lans brak voor het neothomisme, gaf dit ook de neogotiek en zijn imitatie van middeleeuwse kunst een nieuw elan.⁶ Dit vertaalde zich onder meer in Thiéry's fascinatie voor heraldiek en de symboliek van patroonheiligen, die we kunnen opmerken in de architectuur en de glasramen van de kapel van het Seminarie Leo XIII.⁷ In een latere fase en mede onder invloed van zijn architect Joseph Piscador ging Thiéry de neogotiek combineren met meer contemporaine kunststromingen zoals de *Art Nouveau*, waarvan we elementen in het Heilig-Harthuis van het seminarie terugvinden.⁸

³ Zie: SMEYERS, M., *Armand Thiéry (Gentbrugge 1868 – Leuven 1955): apologie voor een geniaal zonderling*, in *Arca Lovaniensis artes atque historiae reserans documenta (19-20, jaarboek 1990-1991)*, Leuven, 1992.

⁴ Aartsbisschoppelijk Archief te Mechelen, Fonds Nieuwe Universiteit.

⁵ SMEYERS, M., *Armand Thiéry*. Leuven, 1992, p. 17

⁶ DE RAEYMAEKER, L., *Le Séminaire Léon XIII. De 1892-1942*. Louvain, 1942, p. 7.

⁷ MAES, P.V., *De neo-gothische glasramen te Leuven*, in: "Arca Lovaniensis", 3 (1974), p. 265-331.

⁸ COOMANS, T. "Leuven, Traptoren van het Heilig-Harthuis. Symbolen van pauselijke leer en geïntegreerd modern katholicisme." in: BUYLE, M., (RED.) *De beeldentaal van symbolen. M&L cahier 7*. Vlaamse Gemeenschap, Brussel, 2002, pp. 192-195.

Het voorbeeld bij uitstek is het glasraam en het altaar dat Thiéry bestelde bij de kunstenaar Gustave Serrurier-Bovy en dat in 1903 op de Parijse kunsttentoonstelling van de *Société Nationale des Beaux-Arts* werd tentoongesteld.⁹ Dit glasraam en altaar is spijtig genoeg verloren gegaan.

Naast Thiéry's devotionele opvattingen en zijn voorliefde voor de neogotiek dient hier nog een derde aspect te worden vermeld: als een van de intimi van Mercier stond Thiéry aan diens zijde om het interdiocesaan seminarie mee te promoten, vooral naar het eerder sceptische Belgische episcopaat toe. Zoals we hieronder zullen zien is ook dit programmatorische element in de klokjes verwerkt.

Het disproportionele torenuurwerk

Vooraleer we verder gaan met de uitleg van de klokjes, dienen we een blik te werpen op het historische mechanisch uurwerk dat sinds de renovatie van het seminariegebouw in 2015-2016, door de firma Clock-o-matic mee werd gerenoveerd. Wel is het zo dat het torenuurwerk vrij massieve proporties heeft; om het terug op zijn oorspronkelijke plaats te zetten moesten enkele dwarsbalken in het toren boven de traphal verwijderd worden. Sinds de renovatie hangen de drie gewichten (gaande werk, slagwerk en speelwerk) wel mooi terug op hun plaats in de grote, monumentale traphal waar vanaf het begin speciaal ruimte was uitgespaard.

Samen met de buitenrenovatie van het seminarie 2015-2016 werd ook het oorspronkelijk torenuurwerk terug in werking gesteld. (Foto: Stijn Demaré)

In de archieven van het seminarie was geen enkele verwijzing terug te vinden naar de oorsprong van dit torenuurwerk. Het blijft dus onzeker uit welk atelier het afkomstig is. Het torenuurwerk is niet gesigneerd en is gemodelleerd naar Engelse concept. Vermoedelijk is het van de hand van de Mechelse firma "Huis Edward Michiels en zonen". Vooral de tandwielen en de opbouw vertonen treffende gelijkenissen met andere torenuurwerken van Michiels. De kader van dit torenuurwerk verschilt duidelijk

⁹ WATHELET, J. G., *Gustave Serrurier-Bovy, architecte et décorateur liégeois. L'oeuvre d'une vie*. Éditions du Perron, Allier-Liège, 1994, p. 93.

van Michiels' standaard, industriële torenuurwerken, maar dit verschil zou kunnen verklaard worden door de aanwezigheid van het trommeltje dat niet standaard was bij de torenuurwerken van Michiels. Dit zou ook de disproportionele grootte kunnen verklaren. Dat het torenuurwerk van een andere Belgische torenuurwerkmaker zou zijn zoals Fourdin en Pauwels of Meire lijkt weinig pausibel. Een andere hypothese zou zijn dat het torenuurwerk van Engelse makelij is en geïmporteerd werd.

In het financieel verslag van 1938-1939 lezen we dat er onder de post *travaux extraordinaires* voor 1.658,30 BEF werd uitgegeven aan het *Horloge de la tour*¹⁰ en in het financieel verslag van 1940-1941 werd onder dezelfde post voor 1.271,50 BEF uitgegeven aan de *Réparation Cloche*¹¹ Was de toenmalige president, Louis De Raeymaecker, van plan om het uurwerk en de klok(ken) op te lappen voor de viering van 50 jaar Leo XIII in 1942?

In 1967 werd de voorslag volledig afgebroken. Het torenuurwerk zelf werd pas in 1979 gedemonteerd en begin jaren 80 in bruikleen gegeven aan de Stad Leuven met het idee het te kunnen opstellen in het geplande stedelijke Beiaardmuseum.¹² Vanaf 27 maart 1992 werd het in bruikleen gegeven aan de gemeente Tellin en kreeg het een plaats in het *Musée de la cloche et du carillon* in Waalse dorpje Tellin.¹³ Toen de gemeente Tellin op 28 februari 2013 besliste dat ze het museum niet meer verder wenste uit te baten, vroeg de KU Leuven het uurwerk terug en werd het plan opgevat om het torenuurwerk volledig te restaureren en dit mee op te nemen in de buitenrestauratie van het seminariegebouw die in 2016 volledig werd afgerond.

De kleine Suzanna

In het artikel van Jacques Sergeys in de Nieuwsbrief van Campanae Lovanienses 1991 en het naslagwerk *Campanae Lovanienses* van 2008 werd er reeds uitvoerig over de klokken op het Leo XIII seminarie geschreven.¹⁴ De zes klokken zijn gegoten door de Leuvense klokkengieter Alphonse Beullens en versierd door Benoît Van Uytvanck.¹⁵ Over de luiklok Adela die sinds het ontstaan van de kapel op haar plaats is blijven hangen is zo goed als alle informatie reeds algemeen bekend. Aan de hand van afwrijvels in het archief van Jacques Sergeys is mooi te zien hoe een rozenkrans van rozetten rondom de klok gesculpteerd is en het opschrift bovenaan scheidt van de drie wapenschilden die op de klok staan, respectievelijk een mariaal schild met letter M, een kroon en een bloeiende lelie en draagt het opschrift Ave Maria, het wapenschild van paus Leo XIII met opschrift Lumen in Caelo en het wapenschild van kardinaal Goossens, toenmalige aartsbisschop Mechelen Brussel.¹⁶

Verder werden in dit artikel van Sergeys vier van de vijf klokken van de voorslag genoemd en omschreven: Henrica, Ludovica, Magdalena en Johanna. In deze reeks werd verondersteld dat de ontbrekende klok de tweede grootste van de vijf was. Met de renovatie van het torenuurwerk kwam echter de vijfde klok aan het licht: deze draagt de

¹⁰ Archief Seminarie Leo XIII, doos G.

¹¹ Idem.

¹² Brief van Technische Dienst KU Leuven aan G. Declercq, 16/2/1982 met kenmerk TD/31.100/JPCDC-ao. Kopie in Archief Seminarie Leo XIII.

¹³ Kopie Bruikleenovereenkomst in Archief Seminarie Leo XIII

¹⁴ BEARDA T., SERGEYS J., TEUGELS J.L. (EDS.), *Campanae Lovanienses. Het klokkepatrimonium van Groot-Leuven*. Peeters, Leuven, 2008, pp. 265.

¹⁵ DE RAEYMAEKER, L., *Le Séminaire Léon XIII. De 1892-1942*. Louvain, 1942, p. 31.

¹⁶ Zie: SERGEYS, J., "Historische bijdrage + klokprofiel. De voorslag en de Adela-klok van het Leo XIII-seminarie te Leuven", in: *Nieuwsbrief Campanae Lovanienses*, 4 (1991) 2, p. 23. In het artikel wordt aangenomen dat een van deze schilden behoort aan Armand Thiéry, maar op basis van de beschikbare informatie lijkt dit niet te kloppen. Zie ook: Archief Jacques Sergeys (SDK 1400/04-18).

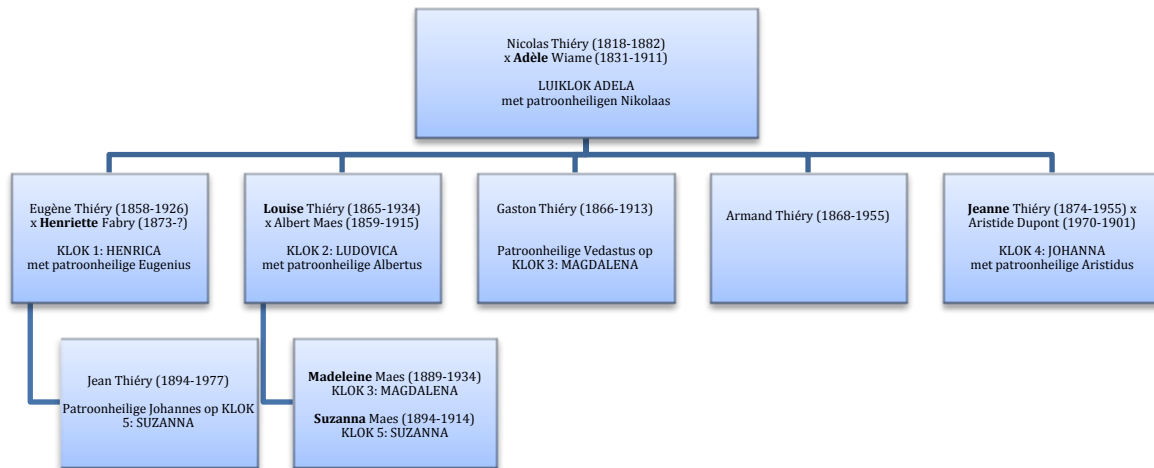
naam Suzanna. Zo kon de informatie omtrent de reeks van voorslagklokjes vervolledigd worden. Suzanna bleek de kleinste klok in de reeks te zijn (de laterale hoogte is 23 cm; de diameter is 32 cm; gewicht is 19 kg). De toonhoogte van Suzanna is re (d³).

De Suzannaklok (Foto Stijn Demaré)

Zoals op de andere klokken reeds te zien was, heeft Suzanna ook twee patroonheiligen, i.c. de heilige Suzanna en de heilige Johannes. In het opschrift op de klok “SUM SEMINARIUM LEONIS XIII NOMINOR SUZANNA. SUMPTIBUS FAM(ILIAE) THIERY REGINAE ROSARII DICTATA 1896” staat te lezen dat ze geschonken werd door de familie Thiéry. Op zoek naar een familielid van Thiéry dat Suzanna heette, vonden we de naam van Suzanna Maes, het toen twee jaar oude nichtje van Armand Thiéry. Zij overleed in 1914 op twintigjarige leeftijd, waarna haar moeder Louise Thiéry ter nagedachtenis de Heilige Suzannakerk in Schaarbeek liet bouwen, waarbij Armand Thiéry een grote invloed heeft gespeeld bij het ontwerp van deze niet onbesproken Brusselse art-déco betonkerk.¹⁷ De andere patroonheilige verwijst naar Jean Thiéry, het twee jaar oude neefje van Armand Thiéry. We kunnen ook drie andere voorslagklokken identificeren: aan de hand van de namen van de klokken en hun corresponderende patroonheiligen die op de klokken afgebeeld staan kunnen we achterhalen dat deze drie zijn genoemd naar zussen en schoonzussen van Armand Thiéry. De patroonheiligen verwijzen in chronologische volgorde naar de respectievelijke echtparen: Henriette Fabry x Eugène Thiéry, Louise Thiéry x Albert Maes (generaal), Jeanne Thiéry x Aristide Dupont. De Adela-klok is als moederklok genoemd naar Adèle Wiame, de moeder van Armand Thiéry met als patroonheilige de heilige Adela en de heilige Nikolaas, verwijzend naar vader Nicolas Thiéry.

¹⁷ SMEYERS, M., *Armand Thiéry (Gentbrugge 1868 – Leuven 1955): apologie voor een geniaal zonderling*, in *Arca Lovaniensis artes atque historiae reserans documenta (19-20, jaarboek 1990-1991)*, Leuven, 1992, p. 345.

De identificatie van de Magdalenaklok valt op het eerste gezicht wat uit de toon. Armand Thiéry had naast zijn oudste broer Eugène en een oudste zus Louise nog één oudere broer Gaston. De naamheilige van Gaston is de heilige Vedastus en deze heilige staat dan ook afgebeeld op deze derde klok, wat logisch is. Wat echter de heilige Magdalena betreft, had Armand Thiéry een probleem. Zijn oudere broer Gaston was op het moment dat de klokken werden gegoten nog niet getrouwd.¹⁸ Na veel zoekwerk in archieven zijn we de op zus van Suzanne gestoten, Madeleine Maes.¹⁹ De klokkenreeks geeft dus een perfect beeld van de familie Thiéry-Wiame anno 1896, al is het opvallend dat Armand Thiéry zelf nergens voorkomt.

Wapenschild op Suzannaklok

Naast de bovenvermelde patroonheiligen en het opschrift zijn er op de klokken nog wapenschilden van bisschoppen te herkennen. Het wapenschild op de klok Suzanna is een bisschopsschild met daarop drie schelpen. Dit is het wapenschild van mgr. Waffelaert die bisschop was van Brugge van 1895 tot 1931. Aan de hand van beschrijvingen en foto's konden we nog drie andere wapenschilden identificeren, twee op de voorslagklokken, alsook het wapenschild op de moederklok Adela. Opvallend is hierbij dat het exact dezelfde wapenschilden zijn als degene die terug te vinden zijn op de glasramen van de kapel. Natuurlijk prijkt op de Adela-klok het wapenschild van Kardinaal Goossens, Aartsbisschop van Mechelen-Brussel van 1884 tot 1906. Daarnaast draagt de Henricaklok het wapenschild van mgr. du Roussaux, bisschop van Doornik van 1880-1897 en draagt de Johannaklok het wapenschild van mgr. Stillemans, bisschop van Gent van 1890 tot 1916

¹⁸ In 1898 trouwt Gaston Thiéry met Juliette Vanderborcht.

¹⁹ Maurits Smeyers maakt in zijn boek geen melding van Madeleine Maes. In zijn beschrijving van de oprichting van de Sint Suzannakerk in Schaarbeek vertelt hij dat Suzanne Maes 'enige' dochter was van Louise Maes-Thiéry. (SMEYERS, M., *Armand Thiéry (Gentbrugge 1868 – Leuven 1955): apologie voor een geniaal zonderling*, in *Arca Lovaniensis artes atque historiae reserans documenta (19-20, jaarboek 1990-1991)*, Leuven, 1992, p.

De zes klokken, de luiklok plus de vijf voorslagklokken, komen dus perfect overeen met het aantal Belgische bisdommen anno 1896. Opvallend is dus de directe link tussen de klokken en de Rozenkranskapel: zowel de klokjes als de kapel zijn toegewijd aan de Koningin van de Rozenkrans. Bovendien dragen de klokjes een identieke reeks wapenschilden als op de glasramen van de kapel.

De valse “Laudate Mariam”

Via het bestuderen van de pinnen op het trommeltje van de voorslag van het torenuurwerk in combinatie met de tonen van de vijf beiaardklokjes (e^2 , a^2 , b^2 , cis^3 en d^3), konden we enerzijds zien hoe er zesmaal twee pinnen waren voorzien om de kwartieren aan te geven. Op het eerste kwartier werd eenmaal do#-la gespeeld, op het halfuur tweemaal en op het derde kwartier driemaal. Anderzijds konden we ook het melodietje, dat telkens voor de uurslag werd gespeeld, ontcijferen. Dit was de effectieve melodie die voor de restauratie van het muziektrommeltje af te lezen was.

Er waren een viertal pinnen afgekraakt: een do# (cis) in maat 2, een si (b) in maat 3, een do# (cis) in maat 4 en een la (a) in maat 5. Aan de hand van deze afgekraakte pinnen en de schijnbare herhaling van de eerste vier maten door de laatste vier maten kon de volgende melodie worden achterhaald.

Deze melodie werd geïdentificeerd als een bewerking van het refrein van het Lourdeslied *Laudate Mariam*, zoals hieronder geschetst.

De oorspronkelijke melodie is in 6/8, terwijl de voorslagmelodie in 4/4 staat. In de voorslagmelodie komt daarnaast ook in de vierde maat een re (d^3) voor die niet in het oorspronkelijke refrein van *Laudate Mariam* staat. Toch kunnen we, ook vanwege Thiéry's Lourdesdevotie, met zekerheid zeggen dat het voorslagmelodietje een bewerking is van dit Lourdeslied. De voorslag beschikte slechts over vier soorten pinnen tussen twee rijen gaten of trommelmaten, waardoor het niet mogelijk was om drieledige ritmes te programmeren.

Ondanks de beperkte muzikale mogelijkheden van een voorslag van vijf klokken, was de speeltrommel programmeerbaar door de pinnen te verstoppen. Het is dus niet onmogelijk dat er ooit nog een ander melodietje heeft geklonken of dat kanunnik Thiéry oorspronkelijk een andere melodie in gedachten had. Schriftelijke verwijzingen naar de specifieke melodie van de voorslag hebben we niet gevonden in de archieven. De preek ter gelegenheid van de inwijding van de Lourdesgrot in de tuin van het Leo XIII seminarie in 1899, laat evenwel duidelijk uitschijnen dat het om een mariale melodie ging.

Het past dat hier eene grot, de Onbevleete Maagd ter eere, opgericht werd, hier in dit seminarie, dat den naam van den Paus van den rozenkrans draagt, in dit seminarie wiens kapel Onze Lieve Vrouwe is toegewijd en wier welluidend klokkenspel, alle uren van den dag en den nacht Maria's lof verkondigt.²⁰

Dat het om een welluidend klokkenspel ging, daarover zijn de meningen verdeeld. In het hierboven reeds vermelde artikel van Jacques Sergeys wordt verwezen naar een brief uit 1929 waarin staat te lezen dat de toenmalige voorslag slechts van povere muzikale waarde was. Omdat de firma Sergeys als klokkengieterij vlakbij het seminarie was gevestigd, wilde zij de klokken vervangen door nieuwe klokken zodat de voorslag als een referentie voor de firma kon dienen. In het algemeen stond Alphonse Beullens niet bekend als een klokkengieter die zijn klokken zuiver kon stemmen.²¹

Een interessante verband is dat architect Joseph Piscador, die leerling was van Joris Helleputte, vanaf 1896 de kapel van het Seminarie Leo XIII mocht afwerken en al snel de rechterhand werd van Armand Thiéry's creatieve geest en bouwwoede. Piscador was gehuwd met Hélène Van Aerschodt, dochter van klokkengieter Séverin Van Aerschodt en Marie Beullens. Hij was dus familiaal gelieerd aan twee klokkengieten: Félix van Aerschodt, die zijn schoonbroer was, Alphonse Beullens, die zijn oom was. Wellicht verklaren deze familiale banden waarom er door het Seminarie Leo XIII koos voor de klokken van Beullens.

De onvolledige "Ave Maria"?

In diezelfde brief van Sergeys van 1929 wordt het voorstel gedaan om de voorslag met één klokje uit te breiden.

Remplacement du jeu actuel par un nouveau accordé juste et harmonisé: fourniture de 5 cloches: fa 145 kil.; la dièze 75 kil.; do 51 kil.; ré 42 kil. et le ré dièze 37 kil. [...] et en plus une cloche fa pesant environ 28 kil., afin d'étendre les airs joués.²²

De toonhoogtes van de voorgestelde nieuwgegoten klokken die Sergeys hier opgeeft, zijn een halve toon hoger dan de toonhoogtes van de oorspronkelijke klokjes (e², a², b², cis³ en d³), maar komen dus qua toonafstand perfect overeen. Het extra klokje met toonhoogte fa zou dus in de oorspronkelijke reeks een mi zijn geweest, een octaaf boven de basklok en een kwint ten opzichte van de tonicanoot ais².

Met die extra klok zou perfect het bekende refrein "Ave Maria" van Lourdes kunnen gespeeld worden: een melodie die overigens ook op de beiaard van de basiliek te Lourdes te horen is. Wou Sergeys met die toevoeging van die extra klok het spelen van dit bekende Lourdeslied mogelijk maken? Of wou hij gewoon nieuwe mogelijkheden voor melodieën op de voorslag creëren?

²⁰ "Inzegening eener grot van O.L.Vr. van Lourdes in 't seminarie van Leo XIII", te Leuven. In: *Belgisch Tijdschrift van O.L.Vrouw van Lourdes*. 4 (1898-1899), p. 109.

²¹ ROMBOUTS, J., "Klokkengietersportret Alphonse Beullens", in: *Nieuwsbrief Campanae Lovanienses*, 3 (1990) 4, pp. 44-47.

²² Brief uit archief Jacques Sergeys (SDK 1400/04-18).

De muzikale glasramen

We zezen hierboven reeds op het rechtstreeks verband tussen de klokken en het interieur van de Rozenkranskapel. We keren nog eens terug naar haar oorspronkelijke glasramen die gelukkig de twee wereldoorlogen overleefden. Deze vijftien glasramen bevatten namelijk de tekst van drie gelijkaardige hymnes van telkens vijf strofes die elk over een tientje gaan van de rozenkrans. Paus Leo XIII heeft de hymnes *Caelestis aulae nuntius* (zie hiernaast), *In monte olivis consito*, *Iam morte, victor, obruta* laten invoegen in het brevier van de diocesane priester op de feestdag van de Rozenkrans.²³

Voorheen werden deze hymnes enkel gebruikt in de liturgie van de Dominicanen.

De eerste veertien noten van de oorspronkelijke melodie van het lied uit het Dominicaans Antifonarium (1863)²⁴ dat op de glasramen is vermeld, zijn perfect speelbaar op de oorspronkelijke voorslag van vijf klokken. Op de klokken klinken ze wel een grote terts hoger dan geschreven.

Het is bekend dat Armand Thiéry alle elementen van zijn creaties tot in de kleinste details op elkaar wilde afstemmen om een inhoudelijke samenhang te creëren. Aangezien de klokjes volgens hun opschrift toegewijd zijn aan de Koningin van de Rozenkrans (en dus strikt genomen niet aan Maria van Lourdes), zou het logisch zijn als ook de melodie rechtstreeks verband zou houden met de Rozenkrans. Dat er een direct verband is met de kapel en de glasramen bleek al doordat de wapenschilden van de zes toenmalige bisschoppen van België zowel op de glasramen als op de klokjes afgebeeld staan. Als nu ook de melodie zou verwijzen naar de kapel, is er een viervoudig verband: ten eerste zijn zowel de kapel als de klokjes toegewijd aan de Rozenkrans; zowel de klokken als het glasraam waarop de Maria als koningin de rozenkrans overhandigd aan Dominicus bevatten een expliciete referentie naar de familie Thiéry: op de klokken in het opschrift en

²³ Diaz Patri, G., "Chapter 3: Poetry in Latin Liturgy" in: LANG, U. M., *The Genius of the Roman Rite: Historical, Theological, and Pastoral Perspectives on Catholic Liturgy*. Hillenbrand Books, Chicago, 2010, p. 61: "The hymns for the feast of Our Lady of the Rosary, *Caelestis aulae Nuntius*, *In monte olivis consito*, *Iam morte, victor, obruta* and *Te gestientem gaudiis*, were written in 1757 by the Dominican Thomas Richini (+1779) and first appeared in the Dominican Breviary. In 1888 [...] these four hymns were added to the Roman Breviary [by Pope Leo XIII]."

²⁴ JANDEL, V., *Antiphonarium juxta Ritum. Sacri Ordinis Predicatorum. Pars Secunda*. Mechelen, 1863, p. 585.

op het glasraam via het wapenschild van Adèle Thiéry (op foto links boven), ten derde bevatten zowel de glasramen als de klokjes de zes wapenschilden van de toenmalige Belgische bisschoppen; en ten slotte hebben de liedteksten die op de vijftien glasramen staan een Dominicaanse, gregoriaanse melodie waarvan de klokjes de eerste maat kunnen laten klinken. Bovendien hebben de klokjes dan ook een rechtstreeks verband met paus Leo XIII, die deze hymnes aan het Romeinse priesterbrevier toevoegde.

Het zevende klokje

Via fotomateriaal (rechtsonder op de foto), maar ook een geschreven bron konden we achterhalen dat er vanaf het begin van de 20ste eeuw nog een zevende klokje aanwezig moet zijn geweest in het Seminarie Leo XIII. Een metalen constructie op de nok van het dak van de grote traphal van Helleputtes seminariegebouw (naast het toren boven de traphal met de voorslagklokken) herbergde een kleine luiklok.

*Sur un pignon s'abride la cloche réglementaire sonnante les heures des exercices spirituels et des études.*²⁵

In een offerte van Jacques Sergeys uit 1978 wordt samen met het fixeren van de Adalaklok ook het volgende beschreven:

*De klok die nu op een dak staat zou afgenomen worden en geplaatst in de grote toren.*²⁶

Deze klok hangt nu nog steeds in de toren boven de traphal en is de halfuurklok waarnaar in het naslagwerk *Campanae Lovanienses* verwezen wordt.²⁷ In dit boek wordt beschreven hoe aan de binnenzijde van de klok zich een kram bevindt voor een klepel, maar dat de klepel verdwenen is. Het klokje is noch gesigneerd, noch gedateerd, maar wordt in vermeld naslagwerk op basis van de ornamenten toegeschreven aan Félix Van Aerschodt.

Besluit

Het is een avontuurlijke zoektocht geweest om zoveel mogelijk puzzelstukjes te vinden en in elkaar te doen passen. Niet alles is opgehelderd, maar toch zijn er verschillende elementen die ons laten zien dat deze voorslag van Seminarie Leo XIII enkele unieke kenmerken heeft. De mooie, gestileerde klokken van de voorslag vormen een eenheid: ze weerspiegelen alle nabije familieleden van Armand Thiéry. De toewijzing aan twee heiligen per klok op basis van zijn familieleden is eerder uitzonderlijk: die patroonheiligen, alsook de naam van de klokken refereerden niet naar eventuele peters en meters, aangezien Thiéry's nichtje Suzanna toen 2 jaar oud was. Het is er Armand

²⁵ Uit archief Leo XIII, doos A, een handgeschreven anoniem document over de bouwgeschiedenis van Leo XIII.

²⁶ Uit archief Jacques Sergeys (SDK 1400/04-18)

²⁷ BEARDA T., SERGEYS J., TEUGELS J.L. (EDS.), *Campanae Lovanienses*. Leuven, 2008, p. 267.

Thiéry vooral om te doen een symbolische eenheid te creëren. Daarnaast is ook de conceptuele samenhang tussen deze voorslag en de Rozenkranskapel met haar glasramen uniek. Thiéry wilde dus een *Gesamtkunstwerk* creëren, een idee dat niet alleen in de *Art Nouveau*, maar ook in de neo-gothiek vaak werd toegepast.²⁸

Met dit artikel hebben we gepoogd om zoveel mogelijk informatie omtrent de klokken samen te brengen in de hoop ook een impuls te geven om deze voorslag te kunnen reconstrueren. De kans is groot dat deze voorslag heel binnenkort met nieuw, gegoten klokken terug zal klinken.

²⁸ Cf. DE MAEYER, J. (RED), *De Sint-Lucasscholen en de neogotiek, 1862-1914*. Universitaire Pers, Leuven, 1988.

Naam	Opschrift	Patroonheiligen en verwijzingen familie Thiéry ²⁹	Bisschopschilden	Versieringen
ADELA ³⁰	(ME FUD)IT LOVANI ALPH (BEULLENS) / + SUM SEMINARII LEONIS P.P. XIII APUD LOVANIENSES NOMINOR ADELA PIE SUMPTIBUS FAMILIAE THIERY SANCTAE REGINAE ROSARII DICATA. ANNO DOMINI MDCCCXCVI	STA. ADELA => Adèle Wiame (1831-1911) Moeder van Armand Thiéry STUS. NICOLAUS => Nicolas Thiéry (1818-1882) Vader van Armand Thiéry	KARDINAAL GOOSSENS Aartsbisschop van Mechelen-Brussel van 1884 tot 1906	*Schild paus Leo XIII *Schild met Ave Maria *Rozenkrans
HENRICA ³¹	SUM SEMINARII LEONIS P.P. XIII APUD LOVANIENSES NOMINOR HENRICA PIE SUMPTIBUS FAMILIAE THIERY REGINAE S. ROSARII DICATA ANNO MDCCCXCVI	STUS. HENRICUS => Henriette Fabry (1873-?) Echtgenote van Eugène Thiéry STUS. EUGENIUS => Eugène Thiéry (1858-1926) Broer van Armand Thiéry	MGR. DU ROUSSAUX Bisschop van Doornik van 1880-1897	*Rozenkrans
LUDOVICA ³²	SUM SEMINARII LEONIS XIII NOMINOR LUDOVICA PIE SUMPTIBUS FAMILIAE THIERY REGINAE S. ROSARII DICATA 1896	STUS. LUDOVICUS => Louise Thiéry (1865-1934) Zus van Armand Thiéry STUS. ALBERTUS => Albert Maes (1859-1915) Echtgenoot van Louise Thiéry, generaal	?	
MAGDALENA ³³	SUM SEMINARII LEONIS XIII NOMINOR MAGDALENA SUMPTIBUS FAM. THIERY REGINAE ROSARII DICATA 1896	STA. MAGDALENA => Madeleine Maes (1889-1934) Dochter van Louise Thiéry en Albert Maes STUS. VEDASTUS => Gaston Thiéry (1866-1913) Broer van Armand Thiéry ³⁴	?	
JOHANNA ³⁵	SUM SEMINARII LEONIS XIII NOMINOR JOHANNA SUMPTIBUS FAM. THIERY REGINAE ROSARII DICATA 1896	STA. JOHANNA => Jeanne Thiéry (1874-1955) Zus van Armand Thiéry STUS. ARISTIDUS => Aristide Dupont (1970-1901) Echtgenoot van Jeanne Thiéry ³⁶	MGR. STILLEMANS Bisschop van Gent van 1890-1916	
SUZANNA ³⁷	SUM SEMINARII LEONIS XIII NOMINOR SUZANNA SUMPTIBUS FAM. THIERY REGINAE ROSARII DICATA 1896	STA. SUZANNA => Suzanna Maes (1894-1914) Dochter van Louise Thiéry en Albert Maes STUS. JOHANNES => Jean Thiéry (1894-1977) Zoon van Eugène Thiéry en Henriette Fabry ³⁸	MGR. WAFFELAERT Bisschop van Brugge van 1895-1931	

²⁹ Zie: *Le Parchemin. Bulletin bimestriel édité par l' Association Royale Office Généalogie et Héraldique de Belgique*. 50 (1985) 236, p. 144.

³⁰ Zie: SERGEYS, J., "Historische bijdrage + klokprofiel. De voorslag en de Adela-klok van het Leo XIII-seminarie te Leuven", in: *Nieuwsbrief Campanae Lovanienses*, 4 (1991) 2, p. 23.

³¹ Zie brochure van de tentoonstelling *Het hart van onze Torens, klokken en klokkengieten*, 1977 (Kredietbank), klok 47: "Klok uit 1896, De zesarmige kroon is versierd met bladmotieven. Het opschrift luidt: SUM SEMINARII KRONIS [sic!] P. P. APUD XIII LOVANIENSES – NOMINOR HENRICA PIE SUMPTIBUS FAMILIAE THIERY REGINAE S. ROSARII DICATA A. D. MDCCCXCVI. Deze klok werd besteld in 1896 door de familie Thiéry. Onder de tekst is een rozenkrans verwerkt. Links van het paternosterkruis staat een zegenende bisschop, rechts een Heilige Koning met zwaard en kerk. Achteraan komt nog een wapenschild voor: getopt door een kruis, met mijter en kromstaf: een kruis met lielevormige uiteinden, met in het midden een cirkel met vlammend hart in een stralenkrans: in het rechterkwartier een gekroond monogram NR." Uit documenten van het archief van Jacques Sergeys (SDK 1400/04-18) vinden we een variant van de tekst: SUM SEMINARII LEONIS P.P. XIII APUD LOVANIENSES NOMINOR HENRICA PIE SUMPTIBUS FAMILIAE THIERY REGINAE S. ROSARII DICATA ANNO MDCCCXCVI.

³² Zie: Archief Jacques Sergeys (SDK 1400/04-18)

³³ Zie: Archief Jacques Sergeys (SDK 1400/04-18)

³⁴ Gaston Thiéry trouwde pas in 1898 met Juliette Vanderborgh. Misschien verwijst de H. Magdalena naar het feit dat Gaston nog niet getrouwd was.

³⁵ Zie: Archief Jacques Sergeys (SDK 1400/04-18).

³⁶ Jeanne Thiéry en Aristide Dupont zijn getrouwd op 20 mei 1896.

³⁷ In bezit van het Seminarie Leo XIII.

³⁸ De andere neven en nichten van Thiéry zijn na 1896 geboren, met uitzondering van Henry Thiéry (broer van Jean), die in 1896 werd geboren.

Naam	Grondtoon	Oorspronkelijke locatie	Functie beginjaren	Functie jaren 80	Huidige functie	Huidige plaats
ADELA	re (d ²)	Toren kapel	Luiklok liturgie	Uurklok ³⁹	Luiklok	Toren kapel
HENRICA	mi (e ²)	Toren traphal	Voorslag / uurklok	-		?
LUDOVICA	la (a ²)	Toren traphal	Voorslag / kwartierklok	-		?
MAGDALENA	si (b ²)	Toren traphal	Voorslag	-		?
JOHANNA	do # (cis ³)	Toren traphal	Voorslag / kwartierklok	-		Collectie J. Sergeys
SUZANNA	re (d ³)	Toren traphal	Voorslag	-		Seminarie Leo XIII
KLOK 7	f# (fis ³)	Dakruiter traphal	Luiklok 2	Halfuurklok	Uurklok	Toren traphal

Postkaart Leo XIII seminarie anno 1926

³⁹ BEARDA T., SERGEYS J., TEUGELS J.L. (EDS.), *Campanae Lovanienses*. Leuven, 2008, p. 267.